

О.Ю. Попова
Н.Ю. Ляшок
К.С. Ласкавець

ВЕРТИКАЛЬНО-ІНТЕГРОВАНІ СТРУКТУРИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ТА ПРИЧИНИ ЇХ СТВОРЕННЯ

Мета. Визначити теоретичні аспекти поняття вертикально-інтегрованих структур, проаналізувати їх форми та дослідити причини створення.

Методика. У дослідженні використовувалися методи аналізу (при вивченні літератури щодо визначення терміну «вертикально-інтегровані структури»), системного узагальнення (при дослідженні причин створення інтегрованих форм та при аналізі форм об'єднань) та метод експертних оцінок (відносно перспектив та ефективності створення вертикально-інтегрованих структур).

Результати. В процесі дослідження даної теми було визначено поняття вертикально-інтегрованих структур, охарактеризована їх сутність, наведені тлумачення різних вчених. Були наведені та детальніше розглянуті основні причини, що зумовлюють вертикальну інтеграцію суб'єктів господарювання. Проаналізовані та згруповані основні форми об'єднань підприємств аграрного сектору, що мають тип вертикальної інтеграції.

Наукова новизна. Аналізуючи тлумачення науковців була здійснена спроба надати узагальнене поняття «вертикально-інтегровані структури в аграрному секторі». Вивчення характеру відносин між учасниками інтеграції дало змогу згрупувати форми об'єднань за трьома напрямками та надати приклади.

Практична значимість. Аналіз причин створення вертикально-інтегрованих структур дозволяє зрозуміти потреби суб'єктів господарювання в аграрному секторі, перспективи розвитку галузі в цілому та напрямки щодо яких необхідно розвивати державну політику.

Ключові слова: вертикальна інтеграція, вертикально-інтегровані структури, агрохолдинги, кластери, форми інтегрованих об'єднань, аграрний сектор.

Вступ. Інтенсивний розвиток світової економіки та впровадження інноваційних продуктів, створюють необхідність українським підприємствам постійно вдосконалюватись під впливом глобальних тенденцій. Вступ України до міжнародних організацій, вихід на світові ринки та бажання експортувати свою продукцію вимагають певної відповідності стандартам та нормам, що, наразі, є найбільш поширеною перепорою для багатьох вітчизняних підприємств та стримують їх подальший розвиток. З метою зміцнення своїх позицій та створення потужного конкурентоспроможного суб'єкта господарювання, підприємства створюють різні форми об'єднань та інтеграцій. Зокрема, в аграрному секторі, створюються вертикально-інтегровані структури, які об'єднують в один ланцюг виробників сільськогосподарської продукції, підприємства, що займаються переробкою, та підприємства, що займаються реалізацією. Такі відносини, які ґрунтуються на засадах партнерства, дають змогу зменшувати собівартість продукції, підвищувати її якість, збільшувати рентабельність та прибутковість діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань інтеграційних процесів, створення та розвитку нових інтеграційних форм, діяльності інтеграційних структур присвячені роботи багатьох як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, серед яких: Дж. Стакі, А. Томпсон, Л. Пасквалетто, О.Шпичак, Т. Дудар, В. Зіновчук, В. Стадник, О. Коваленко, А. Данкевич.

Мета статті. Визначити теоретичні аспекти поняття вертикально-інтегрованих структур, проаналізувати їх форми та дослідити причини створення.

Методи дослідження. У дослідженні використовувалися методи аналізу (при вивченні літератури щодо визначення терміну «вертикально-інтегровані структури»), системного узагальнення (при дослідженні передумов створення інтегрованих форм) та метод експертних оцінок (відносно перспектив та ефективності створення вертикально-інтегрованих структур).

Виклад основного матеріалу. Аграрний сектор на даний момент в Україні має тенденцію до зростання та з кожним роком закріплює позиції однієї з лідируючих областей в національній економіці в цілому. В

структурі валової доданої вартості в 2019 році він займає четверте місце і складає 11,9%. Якщо розглядати зовнішню торгівлю, то продукція АПК та харчової промисловості займає перше місце та складає 42,5%, що збільшилось у порівнянні з 2018 роком на 5%. Але не дивлячись на помірне зростання, аграрний сектор України ще має великий потенціал та перспективи, оскільки використовується неповністю. Це пов'язано з політичною ситуацією і тимчасово окупованою територією, що зменшило наші землі та недостатньою увагою з точки зору держави, недосконале законодавство, мала підтримка бізнесу, занедбаність сільських територій, недосконалі методи управління, брак кваліфікованих кадрів та затримка впровадження інноваційних інструментів менеджменту. Одним із способів подолання кризових явищ на підприємстві, розширення бізнесу та збільшення прибутку в аграрному секторі є побудова вертикально-інтегрованих структур. Аналіз статистичних даних показує, що саме така форма суб'єктів господарювання, за рахунок всебічного розвитку та вдосконалення, з кожним роком нарощує потужності та виштовхує з ринку окремі одиничні підприємства. Оскільки такий вид інтеграції є досить новим та потребує детального дослідження, розглянемо термін «вертикально-інтегровані структури», види та з'ясуємо передумови їх виникнення.

Л. Куц вважає, що вертикальну інтеграцію слід розглядати як «розширення діяльності і/або контролю фірми вздовж технологічно – розподільчо – збутового ланцюга або на попередні стадії (аж до виробництва сировини), або на наступні (аж до збуту продукції кінцевому споживачеві) з метою заміни ринкових трансакцій на інші форми контактів (внутрішні операції і процеси, довгострокові контракти тощо)» [1].

Науковці у сфері управління Книш М.І. та Треньов М.М. вважають, що вертикальна інтеграція – це об'єднання суб'єктів господарювання, що знаходяться на різних рівнях технологічного ланцюга будь-якого виробничого процесу чи збуту продукції (заготівельне підприємство – обробне – складальне). Даний вид інтеграції сконцентрований на послідовних продуктах виробничого циклу.

В аграрному секторі під поняттям вертикально-інтегрованих структур доволі часто використовують поняття агрохолдинги.

Згідно Закону України «Про холдінгові компанії в Україні», холдингова компанія – це акціонерне товариство, яке володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств [2].

Не можна погодитись з вченим Данкевичем А.Є., який вважає, що «створення агрохолдингів – своєрідна відповідь аграрної економіки України вимогам ринку, спрямована на відновлення порушених міжгалузевих зв'язків і диспаритету цін між реалізованою сільськогосподарською продукцією та матеріально-технічними ресурсами промислового походження, відновлення самодостатньої кредитної системи» [3].

Більш широке поняття надають науковці В. Нусінов та Д. Колесніков, які визначають вертикальну інтеграцію як «сукупність підприємств, взаємозалежних між собою та об'єднаних за технологічним принципом з метою реалізації спільних цілей». Вертикально інтегровану структуру вони пропонують тлумачити «як складну динамічну організаційну форму ведення бізнесу, яка є результатом вертикальної інтеграції, має певні властивості й представляє собою офіційно зареєстроване або утворене на основі угод і договорів об'єднання бізнес-одиниць (підприємств, фірм, компаній, організацій і установ) або технологічно самостійних стадій виробництва, що, як правило, утворюють замкнений цикл, пов'язаних між собою єдиним технологічним ланцюгом від видобутку сировини до збуту кінцевого продукту та здійснюючих спільну діяльність з метою отримання синергетичного ефекту» [4].

Безпосередньо в аграрному секторі вертикальну інтеграцію іноді замінюють терміном агропромислова інтеграція. Яку, вчений В. Андрійчук характеризує як «організаційне поєднання сільськогосподарського і технологічно пов'язаного з ним промислового виробництва з метою одержання кінцевої продукції з аграрної сировини і досягнення більшої економічної вигоди завдяки взаємній матеріальній зацікавленості і відповідальності всіх учасників агропромислового виробництва за кінцеві результати господарювання» [5].

Сутність вертикальної інтеграції полягає в поєднанні підприємств різних галузей, встановленні сталих довгострокових економічних і виробничих взаємовідносин між

ними в процесі здійснення технологічного агропромислового циклу.

Вертикальну інтеграцію можна також вважати міжгалузевою, оскільки вона поєднує сільське господарство, промисловість, торгівлю, тобто своєрідний технологічний ланцюг від виробника до кінцевого споживача і такий вид можна вважати найбільш ефективним і дієвим. Окрім цього, можуть існувати напрямки інтеграційних зв'язків, як в бік споживача або в бік постачальника, але в таких випадках вони не охоплюють весь цикл і потребують подальшої інтеграції або налагодження ділових взаємовідносин.

Проаналізувавши наведені тлумачення, автор дає загальне визначення, що вертикально-інтегровані структури в аграрному секторі – це об'єднання підприємств різних галузей, що працюють в агропромисловому секторі та пов'язані одним технологічним ланцюгом та створюють замкнену систему від виробництва аграрної сировини до її реалізації кінцевому споживачу.

Метою створення вертикально-інтегрованих структур, як і будь-яких реорганізацій, є збільшення прибутку, мінімізація витрат, підвищення якості продукції та підвищення конкурентоспроможності суб'єкту господарювання. З цього виходять причини, через які окремі підприємства приймають рішення створювати вертикально-інтегровані структури. Розглянемо їх детальніше:

1) необхідність виходу на нові ринки збуту та освоєння нових сегментів. оскільки цей процес завжди потребує значних фінансових, маркетингових та організаційних вкладень, глибокого аналізу та планування, окремі одиничні підприємства не завжди можуть собі це дозволити і потерпають невдачу та несуть збитки, то об'єднуючись з іншими бізнес одиницями ці витрати або не потрібні, або мінімізуються і, таким чином, підприємство досягає поставленої мети.

2) залучення кваліфікованих кадрів різних сфер. для успішного та ефективного впровадження окремих стратегічних цілей, підприємствам може не вистачати необхідних знань та навичок, а залучення кваліфікованих кадрів є досить затратним, що в умовах масштабів діяльності не завжди доцільно та вигідно. якщо підприємство є одиницею вертикально-інтегрованої структури, ці витрати зменшуються, адже співробітник може обслуговувати декілька одиниць структури.

3) впровадження нових технологій та потреба в скороченні часу виробничого процесу. інтеграція дає змогу підвищити та розширити межі використання техніки та устаткування поруч із економією з боку управління та контролю.

4) залучення іноземних інвестицій. чим більше і перспективне в розвитку підприємство, яке має довгострокові стратегічні цілі та йде в ногу зі змінами, тим більше шансів отримати додаткові вкладення.

5) зниження кількості програм банків для фінансування підприємств аграрного сектору та збільшення відсоткових ставок за кредитом. це унеможливорює для багатьох бізнес одиниць користуватись цим способом залучення коштів для оновлення матеріально-технічної бази і, тільки об'єднання, дає можливість на вирішення цих проблем.

6) необхідність збільшення можливостей для розвитку сільських територій та регіону в цілому. створення вертикально-інтегрованих структур та масштабність бізнесу дозволить збільшити кількість робочих місць та розвивати місцевість. в умовах децентралізації, буде поповнюватись місцевий бюджет завдяки збільшенню надходжень від податків. тому держава може заохочувати цікавими та вигідними програмами створювати нові одиниці бізнесу. і, проаналізувавши вигідність та доцільність, деякі підприємства можуть приймати рішення про інтеграцію.

7) потреба в демонополізації ринків. об'єднуючись в нові суб'єкти господарювання підприємствам легше протистояти монополістам у різних сферах економіки, оскільки збільшуючи свій бізнес, вони також стають активними гравцями та мають вагу на ринку (можуть корегувати ціни, встановлювати умови та бар'єри входу нових суб'єктів в галузь, впливати на прийняття рішень тощо).

8) бажання мати сталі економічні зв'язки, що будуть гарантувати отримання прибутку в довгострокових періодах. оскільки вільні ринкові відносини мають непередбачуваний характер та супроводжуються певним ризиком та ненадійністю, вертикальна інтеграція дозволяє мінімізувати ці явища та передбачити їх.

Наведені причини, що зумовлюють вертикальну інтеграцію вказують водночас на потреби суб'єктів господарювання в аграрному секторі та недоліки державної політики в цій сфері. Адже, не дивлячись на

те, що держава не може самостійно створювати такі об'єднання, вона повинна всебічно стимулювати та заохочувати інтеграційні процеси. Необхідно створювати, поширювати та впроваджувати відповідні інформаційні компанії, певні стимулюючі програми, що будуть показувати переваги інтеграції і, таким чином, підштовхувати підприємства до встановлення сталих організаційно-економічних зв'язків, які дадуть змогу підвищити рівень конкурентоспроможності підприємств як на українському, так і на міжнародних ринках, а також сприятимуть ефективному раціональному використанню сировини та збереження земель.

Таким чином, можна зробити висновок, що основною передумовою на шляху створення вертикальної інтеграції є бажання підприємств розширити свій бізнес та збільшувати прибуток, в той же час мінімізувати витрати та отримати гарантії довгострокового характеру. Оскільки створювати для цього масштабне підприємство потребує значних вкладень, то, виходом є об'єднати потужності та ресурси окремих підприємств. З цього виникає потреба, приділити окрему увагу характеру відносин в середині інтеграції, які зумовлені обраним видом вертикально-інтегрованої структури.

Аналізуючи законодавство та публікації дослідників, варто визначити наступні 3 групи форм відповідних інтегрованих об'єднань:

- об'єднання окремих юридичних осіб, що залишаються самостійними і мають відносини в інтеграції в межах дії окремих договорів, учасники не мають право втручатися в діяльність один одного. Така форма має назву контрактна, прикладом є асоціація. Дотримання умов договорів при такій структурі дає змогу побудувати довгострокові економічні зв'язки між іншими учасниками та мінімізувати ризики. Тобто, наприклад, існують графіки поставок або збуту та учасники інтеграції мають першочергові переваги перед іншими суб'єктами галузі;

- об'єднання створені на основі поєднання окремих інтересів, коли залишається певна самостійність учасників, але деякі функції управління та контролю передаються головному підприємству. Прикладом виступає корпорація, концерн;

- об'єднання створені на основі злиття, коли повністю відсутня самостійність учасників та будується єдиний суб'єкт господарювання. Прикладом виступають акціонерні товариства, холдинги. Вплив у такій інтеграції мають кількість акцій.

Найбільш поширеною формою вертикально-інтегрованої структури в аграрному секторі в Україні є холдинги. Такий тип підприємств є формою акціонерних товариств і поєднує в собі представників багатьох видів економічної діяльності, що забезпечує використовувати розширену модель кругообігу капіталу. Це дає змогу значно мінімізувати ризики та працювати на засадах розширеного відтворення. Але не дивлячись на значні переваги даного виду інтеграції, існують недоліки, основні з яких це відсутність контролю за відновлення природної родючості земель, недостатній захист власників паїв, оскільки агрохолдинги виступають потужною одиницею бізнесу і їм важко протистояти. Займатись мінімізацією таких негативних явищ та вдосконалювати політику повинна держава, адже задача розвитку агропромисловості в нашій країні повинна стояти в пріоритеті.

Достатньо новою, але перспективною формою виступає кластерна інтеграція. Кластер – це група технологічно пов'язаних підприємств, що регіонально локалізовані (). Тобто кластер – це об'єднання підприємств зі стійкими відносинами різних сфер (виробники, постачальники, торгівельні компанії, громадські організації, державні установи, науково-технічні інститути тощо) що працюють на одній географічній території в одній галузі з єдиною метою – спільне виробництво або збут продукції задля отримання прибутку. Прикладів кластерів в аграрному секторі в Україні досить мало, найбільш поширені в Харківській, Херсонській та Львівській областях. Але в 2018 році на гроші Європейського союзу було створено 2 кластери у Вінницькій області, один з яких працює як міжнародний у партнерстві з Молдовою. Законодавство у сфері кластеризації в Україні недосконале, або можна сказати, взагалі не існує, наразі існують тільки законопроекти, які потребують розгляду.

Використання тої чи іншої форми інтеграційної структури зумовлено своїми причинами в кожному конкретному випадку і задовольняє конкретні потреби підприємств у

досягненні поставленої мети. Але, безумовно в кожній формі існують свої переваги та недоліки, які потрібно зважено враховувати при виборі. Бажання підприємств аграрного сектору розвиватись, розширювати масштаби своєї діяльності та виходу на нові сфери ринку підштовхує до змін та реорганізацій і, не дивлячись на прогалини в законодавстві, недостатній рівень державної політики, власники приймають рішення щодо різних форм інтеграції. Але важливою умовою при виборі той чи іншої форми має бути забезпечення вигідності усім учасникам агротехнологічного ланцюга, від виробника агросировини до торгівельних компаній, з урахуванням усіх потреб, з метою отримання кожним максимального прибутку.

Обговорення результатів. В процесі дослідження даної теми було визначено поняття вертикально-інтегровані структури, охарактеризована їх сутність, наведені тлумачення різних вчених. Проаналізовані та згруповані основні форми об'єднань підприємств аграрного сектору, що мають тип вертикальної інтеграції.

Висновки. Створення та впровадження вертикально-інтегрованих структур в аграрному секторі може вирішити низку проблем, з якими пов'язано функціонування на вітчизняному ринку та допоможуть виходу на міжнародні ринки, оскільки вдалою інтеграцією буде досягнуто підвищення якості продукції до рівня конкурентоспроможності, а також за рахунок збільшення рентабельності та прибутковості будуть створені вигідні умови для бізнесу в сфері сільського господарства. Створюючи власну систему, що складається з підприємств, що вирощують культури, елеваторів, підприємств-переробників, торгівельних підприємств досягається замкнутий виробничий ланцюг, що дозволяє мінімізувати витрати, впроваджувати ефективні методи управління та контролю, збільшувати прибуток, залучати інвестиції та розвивати країну в цілому. Але не дивлячись на низку переваг, необхідно враховувати і загрози, з якими пов'язують вертикальну інтеграцію, тобто коли ті самі переваги при порушенні балансу або неякісному управлінні можуть перерости в недоліки. А саме: обмеження економічних зв'язків, тобто відносини обмежені підприємствами інтеграції навіть при існуванні більш вигідних умов поза межами об'єднання; висока конкурентоспроможність, що дозволяє

підприємствам економити на оновленні матеріально-технічної бази за рахунок інших переваг; монополізація ринку; скорочення робочих місць; висока залежність між підприємствами в середині інтеграції.

В результаті, можна зробити висновки, що правове поле функціонування вертикально-інтегрованих структур в аграрному секторі досить недосконале, а в державній політиці агропромислового сектору не приділяється достатній увазі питанням вертикальної інтеграції.

Список літератури

1. Куц Л. Л. До питання вертикальної інтеграції підприємств. Інноваційна економіка. 2012. № 4(30). С. 265-269.
2. Закон України від 15.03.2006 № 3528-IV URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3528-15> (дата звернення: 23.10.2019)
3. Данкевич А. Є. Передумови та основні принципи розвитку агрохолдингів. Економіка АПК. 2011. № 5. С. 139-147
4. Нусінов В. Я., Колесніков Д. В. Вертикально інтегровані структури: сутність та особливості функціонування в гірничо-металургійному комплексі України. БІЗНЕС - ІНФОРМ. 2013. № 10. С. 187 - 193.
5. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : підручник / В. Г. Андрійчук. – [2-ге вид.]. – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с
6. Юнг-Чан Ван Гипотеза вариативного подхода к вертикальной интеграции в сельскохозяйственных кооперативах. Agric. Econ. – Czech, 63, 2017 (5): 228–233 URL: https://www.agriculturejournals.cz/publicFiles/202_2016-AGRICECON.pdf (дата звернення 25.10.2019)
7. Уильямсон О.И. Вертикальная интеграция производства: соображения по поводу неудач рынка // Вехи экономической мысли: в 5-ти т.; под ред. В.М. Гальперина. – Теория фирмы. – СПб.: Экон. школа, 2000. – Т. 2. – 534 с.
8. McFetridge D. G. The Economics of vertical integration in Agricultural Economics Department of Economics/ D. G. McFetridge// Carleton University, Ottawa, Canada. 1999. №4. с. 525-531.
9. D'Oliveira J. L. P., Guedes L. G. de R., Pasqualetto A. Business Cooperation Networks: Ecosystem Interaction in Small and Mediumsized Companies. International Journal of e-Education, e-Business, e-Management and e-Learning. 2017. Vol. 7. No. 1. Pp. 59–69.

URL:<http://www.ijeeee.org/vol7/413-GH3001.pdf>
(дата звернення 26.10.2019)

10. Іжевський П.Г. Міжфірмова інтеграція підприємств АПК України – відповідь на виклики глобальних трендів. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. Вип. 13. ч. 1. с. 110-114.

11. OECD-FAO Agricultural Outlook 2013-2022 – OECD-Publishing, 2013. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/sites/agr_outlook-2019-en/index.html?itemId=/content/publication/agr_outlook-2019-en (дата звернення 26.10.2019)

12. Соловей Ю. Особливості поширення інтегрованих структур в аграрному секторі економіки України. Аграрна Економіка. 2016. Т. 9. № 3-4. с. 68-73.

13. Яковенко Н.А., Иваненко И.С., Воронов В.С. Структурная модернизация как фактор роста конкурентоспособности агропродовольственного комплекса России. 2019. № 1(367). URL: https://mshj.ru/wp-content/uploads/2017/10/MSHJ-1_text-print.pdf (дата звернення 24.10.2019)

14. Ruete M. Inclusive Investment in Agriculture: Cooperatives and the role of foreign investment. Investment in Agriculture. 2014. Brief No. 2. Pp. 1–8 URL: <https://iisd.org/sites/default/files/publications/inclusive-investment-in-agriculture-en.pdf> (дата звернення 24.10.2019)

References

1. Kuts L. 2012. To the question of vertical integration of enterprises. Innovative economy [До питання вертикальної інтеграції підприємств]. Innovative economy. No. 4 (30). p. 265-269. Мова – українська.
2. Law of Ukraine dated 15.03.2006 № 3528-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3528-15> (date of access: 23/10/2019)
3. Dankevych A. 2011. Prerequisites and basic principles of agroholdings development [Передумови та основні принципи розвитку агрохолдингів]. АПК есоному. 2011. № 5. p. 139-147. Мова – українська.
4. Nusinov V., Kolesnikov D. 2013. Vertically integrated structures: the essence and features of functioning in the mining and metallurgical complex of Ukraine [Вертикально інтегровані структури: сутність та особливості функціонування в гірничо-металургійному комплексі України]. BUSINESS - INFORM. № 10. p. 187 - 193. Мова – українська.

5. Andriichuk V. 2002. The economics of agricultural enterprises [Економіка аграрних підприємств]: a textbook / VG Andriychuk. - [2nd species.]. - K.: KNEU, 2002. - 624 p. Мова – українська.

6. Jung-Chang Wang. 2017. Hypothesis of a variational approach to vertical integration in agricultural cooperatives [Гипотеза вариативного подхода к вертикальной интеграции в сельскохозяйственных кооперативах]. Agric. Econ. - Czech, 63, 2017 (5): 228-233 URL: https://www.agriculturejournals.cz/publicFiles/202_2016-AGRICECON.pdf (accessed 25/10/2019). Мова – англійська.

7. Williamson O. 2000. Vertical integration of production: considerations about market failures [Вертикальная интеграция производства: соображения по поводу неудач рынка] // Milestones of economic thought: in 5 volumes; ed. V.M. Halperin. - The theory of the firm. - St.: Econom. school, 2000. - Vol. 2. - 534 p. Мова – англійська.

8. McFetridge D. G. The Economics of vertical integration in Agricultural Economics [Економіка вертикальної інтеграції в аграрній економіці]. Department of Economics/ D. G. McFetridge// Carleton University, Ottawa, Canada. 1999. №4. с. 525-531. Мова – англійська.

9. D'Oliveira J. L. P., Guedes L. G. de R., Pasqualetto A. Business Cooperation Networks: Ecosystem Interaction in Small and Mediumsized Companies [Мережі ділового співробітництва: взаємодія екосистем у малих та середніх компаніях]. International Journal of e-Education, e-Business, e-Management and e-Learning. 2017. Vol. 7. No. 1. Pp. 59–69. URL:<http://www.ijeeee.org/vol7/413-GH3001.pdf> (дата звернення 26.10.2019) Мова – англійська.

10. Izhevsky P. 2017. Inter-company integration of APK enterprises in Ukraine is the answer to the challenges of global trends [Міжфірмова інтеграція підприємств АПК України – відповідь на виклики глобальних трендів]. Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. 2017. Issue 13.h.1.p.110-114. Мова – українська.

11. OECD-FAO Agricultural Outlook 2013-2022 – OECD-Publishing [Прогноз розвитку сільського господарства 2013-2022]. 2013. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/sites/agr_outlook-2019-en/index.html?itemId=/content/publication/agr_outlook-2019-en (date of access: 26.10.2019). Мова – англійська.

12. Solovey Y. 2016. Features of the spread of integrated structures in the agrarian sector of the Ukrainian economy [Особливості поширення інтегрованих структур в аграрному секторі економіки України]. Agrarian Economy. 2016. Vol.9.№ 3-4.р.68-73. Мова – українська.

13. Yakovenko N., Ivanenko I., Voronov V. 2019. Structural modernization as a factor of growth of competitiveness of the agro-food complex of Russia [Структурная модернизация как фактор роста конкурентоспособности агропродовольственного комплекса России]. 2019. No. 1 (367). URL: [https://mshj.ru/wp-](https://mshj.ru/wp-content/uploads/2017/10/MSHJ-1_text-print.pdf)

[content/uploads/2017/10/MSHJ-1_text-print.pdf](https://mshj.ru/wp-content/uploads/2017/10/MSHJ-1_text-print.pdf) (date of access 24.10.2019). Мова – російська.

14. Ruete M. 2014. Inclusive Investment in Agriculture: Cooperatives and the role of foreign investment. Investment in Agriculture [Інклюзивні інвестиції в сільське господарство: кооперативи та роль іноземних інвестицій. Інвестиції в сільське господарство.]. 2014. Brief No. 2. p. 1–8 URL: <https://iisd.org/sites/default/files/publications/inclusive-investment-in-agriculture-en.pdf> (date of access 24.10.2019) Мова – англійська.

Надійшла до редакції 09.10.2019р.

Попова Ольга Юрїївна - доктор економічних наук, професор, зав. кафедри управління і фінансово-економічної безпеки Донецького національного технічного університету

Ляшок Наталія Юрїївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри управління і фінансово-економічної безпеки Донецького національного технічного університету

Ласкавець Катерина Сергїївна - аспірант Донецького національного технічного університету; головний бухгалтер ФГ «Горбенко М.С»

E-mail: laskavec.ekaterina@gmail.com

VERTICALLY INTEGRATED STRUCTURES IN THE AGRICULTURAL SECTOR AND THE REASONS FOR THEIR CREATION

Purpose. Identify theoretical aspects of the concept of vertically integrated structures, analyze their forms and investigate the reasons of creation.

Method. The study used methods of analysis (in the study of the literature on the definition of the term "vertically-integrated structures"), systematic generalization (in the study of the reasons for the creation of integrated forms and in the analysis of forms of associations) and the method of expert evaluation (regarding the prospects and effectiveness of creating vertically-integrated structures).

Results. In the course of research of this topic the concept of vertically integrated structures was defined, their essence was characterized, interpretations of different scientists were given. The main reasons for the vertical integration of business entities have been outlined and discussed in more detail. The basic forms of integration of agricultural enterprises of the vertical integration type are analyzed and grouped.

Scientific novelty. Analyzing the interpretation of scientists, an attempt was made to provide a generalized concept of "vertically integrated structures in the agrarian sector". Studying the nature of the relations between the participants of integration allowed us to group the forms of associations in three directions and to provide examples.

Practical importance. The analysis of the reasons for the creation of vertically integrated structures allows to understand the needs of economic entities in the agrarian sector, the prospects for the development of the industry as a whole and directions for which public policy needs to be developed.

Keywords: vertical integration, vertically integrated structures, agroholdings, clusters, forms of integrated associations, agrarian sector.

Popova Olga Yurievna - Doctor of Economics Professor, Professor of the Department of Management and Financial and Economic Security of Donetsk National Technical University

Lyashok Natalia Yurievna - Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and Financial and Economic Security of Donetsk National Technical University

Laskavets Kateryna Sergiyevna - postgraduate student of Donetsk National Technical University; Chief Accountant of FG Gorbenko MS

E-mail: laskavec.ekaterina@gmail.com

ВЕРТИКАЛЬНО-ИНТЕГРИРОВАННЫЕ СТРУКТУРЫ В АГРАРНОМ СЕКТОРЕ И ПРИЧИНЫ ИХ СОЗДАНИЯ

Цель. Определить теоретические аспекты понятия вертикально-интегрированных структур, проанализировать их формы и исследовать причины создания.

Методика. В исследовании использовались методы анализа (при изучении литературы по определению термина «вертикально-интегрированные структуры»), системного обобщения (при исследовании причин создания интегрированных форм и при анализе форм объединений) и метод экспертных оценок (относительно перспектив и эффективности создания вертикально-интегрированных структур).

Результаты. В процессе исследования данной темы было определено понятие вертикально-интегрированные структуры, описаны их сущность, приведенные толкования различных ученых. Были приведены и подробнее рассмотрены основные причины, обуславливающие вертикальную интеграцию субъектов хозяйствования. Проанализированы и сгруппированы основные формы объединений предприятий аграрного сектора, имеющие тип вертикальной интеграции.

Научная новизна. Анализируя толкование ученых, была осуществлена попытка предоставить обобщенное понятие «вертикально-интегрированные структуры в аграрном секторе». Изучение характера отношений между участниками интеграции позволило сгруппировать формы объединений по трем направлениям и привести примеры.

Практическая значимость. Анализ причин создания вертикально-интегрированных структур позволяет понять потребности субъектов хозяйствования в аграрном секторе, перспективы развития отрасли в целом и направления по которым необходимо развивать государственную политику.

Ключевые слова: вертикальная интеграция, вертикально-интегрированные структуры, агрохолдинги, кластеры, формы интегрированных объединений, аграрный сектор.

Попова Ольга Юрьевна - доктор экономических наук, профессор, зав. кафедры управления и финансово-экономической безопасности Донецкого национального технического университета

Ляшок Наталья Юрьевна - кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры управления и финансово-экономической безопасности Донецкого национального технического университета

Ласкавец Екатерина Сергеевна - аспирант Донецкого национального технического университета; главный бухгалтер ФГ «Горбенко Н.С.»

E-mail: laskavec.ekaterina@gmail.com